

**NATIONAL
GEOGRAPHIC**

DE NATUUR ALS MUZE

HET LANDSCHAP VAN VINCENT VAN GOGH

VAN MUSEA TOT
ROUTES: ZO BELEEF JE
VAN GOGH

DWALEN DOOR ZIJN
GEBORTESTREEK:
BRABANT

DRIE MAGISCHE
MAANDEN IN
DRENTE

De Opwettense Watermolen is een van de watermolens die Van Gogh in de omgeving van Nuenen schilderde.

De geboorte van een kunstenaar

Eind negentiende eeuw, in een tijdperk van onzekerheid en grote veranderingen, vond Vincent van Gogh rust en inspiratie op het platteland en in de natuur. Voordat hij Nederland in 1885 zou verlaten, legde hij in Noord-Brabant en Drenthe het fundament voor de meesterwerken waar miljoenen mensen over de hele wereld van houden.

Hoewel Vincent van Gogh in grote steden woonde als Amsterdam, Brussel, Antwerpen, Den Haag, Londen en Parijs, was hij vooral gelukkig op het platteland. Urenlang zwierf hij over de heide en door de bossen, vol bewondering voor wat hij zag. Op momenten van twijfel, onrust en stress maakte Vincent in de natuur zijn hoofd leeg. Precies zoals wij dat 170 jaar na zijn geboorte ook graag doen. De liefde voor bloemen, planten, bomen en dieren dankt Vincent aan zijn vader Dorus en moeder Anna. Zij namen het gezin op zondagen mee naar buiten. ‘Vooral vanuit een religieus idee,’ zegt Ron Dirven, conservator van het Vincent Van GoghHuis in Zundert, de geboorteplaats van de schilder. ‘Als je dichterbij God wilde komen, moest je zo veel mogelijk de natuur in.’

HEIMWEE NAAR BRABANT

In de omgeving van Zundert zijn tal van plekken te vinden waar de natuur er nog bijna zo uitziet als toen de schilder er lange zwerftochten maakte. Je kunt er uren wandelen zonder iemand tegen te komen. Vincent heeft zijn leven lang heimwee gehad naar het landschap en de mensen van zijn geboortegrond. Zeker toen het slecht met hem ging: ‘O dat Zundert, de gedachte daaraan is soms al te sterk.’ Vincent van Gogh legt een lange weg af – van manasje van alles in de kunsthandel

tot evangelist in de Belgische Borinage – voor hij in 1880 besluit om kunstenaar te worden. Hij is dan 27 jaar oud. ‘Vincent heeft op dat moment veel in te halen,’ aldus Teio Meeden-dorp, kunsthistoricus en onderzoeker bij het Van Gogh Museum in Amsterdam dat dit jaar vijftig jaar bestaat. ‘En dat doet hij ook. Met veel energie. In Drenthe en Noord-Brabant zie je al de kracht in zijn werk, hoe hij probeert om de eeuwigheid te vangen.’

In zijn brieven deelt Vincent zijn twijfels, dromen en verdriet

Tot zijn dood in 1890 werkt Van Gogh tien jaar als kunstenaar, waarvan hij de eerste twee jaar bijna uitsluitend tekent. Zijn beroemde oeuvre schildert hij in amper acht jaar bij elkaar. Zo ongelukkig als hij is in de liefde en de verkoop van zijn werk, zo standvastig is hij in zijn kunst. ‘Ik zal ervoor zorgen dat er later over mij wordt gepraat,’ schrijft hij in een van de 663 bewaard gebleven brieven aan zijn broer Theo. En dat gebeurt. Van Gogh groeit uit tot een kunstenaar die onder alle lagen van de bevolking wordt geliefd, precies zoals hij dat graag wilde. In zijn brieven deelt hij zijn twijfels, dromen, mislukkingen, fouten en verdriet. Het maakt hem kwetsbaar en menselijk.

Dit jaar is er veel aandacht voor Van Gogh. Het is 170 jaar geleden dat hij werd geboren en 140 jaar geleden dat hij door Drenthe trok. In Nuenen is een groot, vernieuwd museum geopend over zijn leven en werk (waarbij zijn verblijf in Nuenen centraal staat), het Van Gogh Huis in Drenthe wordt gerenoveerd, het Drents Museum biedt een speciale tentoonstelling over zijn tijd in de veengronden en er verschijnen nieuwe boeken en fiets- en wandelroutes. Daarnaast viert het Van Gogh Museum in Amsterdam het vijftigjarig bestaan met een expositie over Vincent en zijn familie.

LYRISCH OVER DRENTHE

Waar het erfgoed van Van Gogh in Noord-Brabant goed in kaart is gebracht en al langer wordt beschouwd als een uniek onderdeel van de provinciale cultuur, daar is de bewustwording in Drenthe nog in volle gang. 'Zijn periode hier is lang onderschat', vertelt Annemiek Rens, hoofdconservator van het Drents Museum. 'Het heeft vaak wat negatiefs met slecht weer en heimwee. Maar Vincent is juist lyrisch over Drenthe, over de authenticiteit die hij er vindt.'

'Hij leert ons om de echte schoonheid van de natuur te zien'

In tegenstelling tot zijn tijdgenoten was Vincent niet op zoek naar de landschappen die hem commercieel succes zouden opleveren. Hij zocht iets anders, een diepere laag, het leven zelf. Rens: 'Als de wereld door de industriële revolutie zo ingewikkeld wordt, gaat Vincent terug naar de harmonie van de natuur. Lange wandelingen helpen hem om rust te vinden. In zijn werken en brieven leert hij ons om de echte, pure schoonheid van de natuur te zien en te voelen.'

1 Aquarel groot gekopieerd op een silo in Nieuw-Amsterdam/ Veenoord 2 Het Noordbrabants Museum heeft een Van Gogh-zaal met originele werken 3 Hervormd kerkje Etten-Leur, recent erkend als Van Gogh Monument 4 Kunst toegankelijk gemaakt, zoals Vincent het graag zag 5 Pastorietuin in Nuenen, let op de kleuren 6 Onkruid verbrandende boer in Drenthe 7/8 In Nuenen loop je soms bijna door een schilderij.

In het spoor van Van Gogh door Drenthe

‘Het is hier zo gansch en al dat wat ik mooi vind’

Een kleine drie maanden verbleef Vincent van Gogh in Drenthe. Hij was lyrisch, creatief, nieuwsgierig, melancholiek, volhardend in zijn kunst en ten slotte moe en eenzaam. In het grote internationale Van Gogh-verhaal wordt deze periode vaak overgeslagen. Ten onrechte. Daar hoef je alleen Vincents brieven maar voor na te lezen.

Bargerveen. Het landschap
zoals Vincent dat zocht:
woest, puur, authentiek.

Het is grijs en het regent zachtjes. Boomstronken steken uit de natte veengronden van Zuidoost-Drenthe. Een vogel vliegt over. Zijn schreeuw waaiert over de lege vlakke. Je zou het een mistroostig landschap kunnen noemen. Als je niet goed kijkt. Vincent van Gogh was een meester in kijken. Hij zag de schoonheid die voor de meesten verborgen bleef en legde deze vast op een manier zodat anderen haar ook zouden zien.

Van de oorspronkelijke moeras- en veengronden, zo'n drieduizend vierkante kilometer groot en grensoverschrijdend, zijn na de ontvening nog enkele stukken over zoals het natuurgebied Bargerveen. Het is er leeg, woest, drassig en uitgestrekt genoeg om de wildernis te ervaren die Vincent van Gogh 140 jaar geleden zo interessant vond.

Als in 1883 steeds duidelijker wordt dat Vincent niet langer in Den Haag kan blijven, kiest hij vooral vanwege dit landschap voor zijn reis naar Drenthe. Andere kunstenaars hadden erover verteld en hem nieuwsgierig gemaakt. Op 11 september arriveert hij met de trein in Hoogeveen. Vol nieuwe levenslust en gedreven om er aan zijn kunst te werken. Drenthe had precies wat hij zocht: onaangetaste natuur met boeren, landarbeiders, baggerlui en veenstekers.

'Mooi is het hier alles, waar men ook gaat. De heide is veel uitgestrekter dan de Brabantsche, bij Zundert of Etten althans – ietwat monotoon als het middag is & de zon schijnt vooral, doch juist ook dat effect, 'twelk ik vruchteloos een paar maal reeds toch heb willen schilderen, zou ik niet willen missen.'

(BRIEF AAN THEO, 12 SEPTEMBER 1883, HOOGEVEEN)

Vincent van Gogh begint zijn bezoek aan Drenthe in Hoogeveen, uitgekozen vanwege de logistiek. Het destijds nog jonge dorp was met de trein bereikbaar en een verkeersknooppunt van vaarten in verschillende richtingen. Daar komt hij 's avonds aan en

vindt hij een kamer bij spoorwegbeambte Albert Hartsuiker in de Pesserstraat. Het huis staat er nog en je kunt er overnachten in een vakantieappartement.

Vanaf de gevel van een modern appartementencomplex in Hoogeveen kijkt een enorm portret van Vincent nu uit over de stad. Het kunstwerk wordt door voorbijgangers spontaan bekeken, bewonderd en bediscussieerd.

'Vincent van Gogh?'

'Ja, die heeft hier geschilderd.'

'Mooi, zo'n beroemdheid in Hoogeveen.'

Het is een beetje het sentiment dat in Drenthe rond Vincent van Gogh hangt. Zijn periode in de provincie is lang onderbelicht geweest. In kunstkringen, maar zeker ook onder de Drentenaren zelf. Het zit niet in de volksaard om ermee te pronken. Maar langzaam maar zeker, nu het verhaal van Vincent vaker wordt verteld, ontstaat er toch een gevoel van trots. Niet in de laatste plaats omdat de schilder in zijn brieven aan broer

Muurschildering in de hoofdstraat van Hoogeveen, waar Van Gogh in 1883 aankwam.

1

2

3

4

5

1 De turfschuit hangt in het Drents Museum 2 Boerderij in Oud-Aalden 3 Het Drents heideschaap is het oudste schapenras van West-Europa 4 Herinnering op een kerkhof bij Hoozeveen 5 Turfwinning in het Veenpark, zoals in de 19de eeuw 6 De schaapskooi van herder Joshua Bos 7/8 Vincent schetste het kerkje van Zweeloo, dat er nog altijd staat 9 Boomstronk in het Bargerveen.

7

8

6

9

Theo scheutig is met complimenten.
*'In de haven v.h. dorp zag ik heel echte
 turfschuiten en figuren van schippers.
 Vrouwjes met het costume van hier op
 't hooiveld – best. – Het zal wel nog veel
 mooier blijken te zijn dieper 't land in
 doch voorloopig zie ik al erg goede dingen
 – zelfs hier.'*

(BRIEF AAN THEO, DAG VAN AANKOMST, 11 EN 12 SEPTEMBER 1883,
 HOOGEVEEN)

Vincent van Gogh begint in Drenthe zoals hij vaker begint in een nieuwe omgeving. Hij is vol energie en plannen. Er zijn wat hobbels, zoals chronisch geldgebrek en de ontdekking dat er zelfs in Hoogeveen, toch de grootste plaats in de omtrek, geen verf te krijgen is. Maar Vincent doet waar hij zo goed in is.

Hij trekt eropuit, maakt lange wandelingen door de omgeving en ziet wat anderen niet zien: de pracht van plaggenhutten, het mos op de daken, de bijbelse schoonheid van fysieke arbeid en de allesovertreffende rust van de onaangetaste natuur.

Vincent doet waar hij goed in is: hij trekt eropuit en ziet wat anderen niet zien.

Rust en ruimte zijn er, zeker in vergelijking met een groot deel van Nederland, nog altijd te vinden. Hoewel de woestijn in de directe omgeving van Hoogeveen verdwenen is, zijn er elders uitgestrekte natuurgebieden die er net zo onaangetast uitzien als in de tijd van Vincent. Zoals het Nationaal Park Dwingelderveld, Nationaal Park Drentsche Aa, Fochteloërveen, de Hondsrug en het eerdergenoemde Bargerveen.

Nadat hij in de omgeving van Hoogeveen schetsen heeft gemaakt van onder meer de heide, een kerkhof, plaggenhutten en enkele mensen, besluit de schilder om dieper de veengronden in te trekken. Per trekschuit

gaat hij naar Nieuw-Amsterdam/Veenoord, een jong pioniersdorp in het veen.

Na een reis van meer dan zes uur komt Vincent er op 2 oktober 1883 aan. Hij betreft er een kamer in logement Scholte.

'Nu ik in deze plaats een dag of wat heb rondgelopen schrijf ik U nog weder eens. Het is hier zo gansch & al dat wat ik mooi vind. Dat wil zeggen, 't is hier vrede.–

(BRIEF AAN THEO, 3 OKTOBER 1883, NIEUW-AMSTERDAM/VEENOORD)

Het logement, tegenwoordig het Van Gogh Huis Drenthe, wordt opgeknapt en voorzien van een nieuwe tentoonstelling over het verblijf van de schilder in Drenthe. Hoogtepunt is de kamer waar Vincent verbleef. Vloer- en plafonddelen zijn origineel, de rest is zo veel mogelijk in de stijl van toen gereconstrueerd. Zittend voor dit raam maakte hij een aquarel van de ophaalbrug, die in het Groninger Museum hangt.

Het logement staat op de grens van Veenoord met Nieuw-Amsterdam, twee pioniersdorpen die aan elkaar zijn gegroeid. Langgerekt, eenvoudig. Aan de rechte vaart herinneren mooie panden aan de ondernemers die profiteerden van de veenwinning en kleine arbeiderswoningen aan de mensen

Van Gogh Huis Drenthe in Nieuw-Amsterdam/Veenoord.

die het zware werk deden en die door Vincent werden bewonderd.

Van Gogh had het er aanvankelijk erg naar zijn zin. Het logement beviel hem goed, zijn kamer was groot en licht en hoe dieper hij het veen introk, hoe boeiender hij het vond. Vincent zou er twee maanden blijven en was gefascineerd door het ruige terrein en de mensen, die hem overigens als een vreemdeling bleven beschouwen.

De schilder maakte tochten naar de veengronden die destijds bijna in het dorp begonnen. Daar werd het zwarte goud gewonnen en met schepen afgevoerd. Van Gogh legt het vast op schetsen en een schilderij: *De turfschuit* (Drents Museum). Op 1 november 1883 maakt hij een lange dagtocht naar Zweeloo, een dorp dat in trek was bij kunstenaars uit die tijd. Alleen kwamen die in de zomer en niet, zoals Vincent, in de herfst.

De route die Van Gogh aflegde, is grotendeels te volgen. En Zweeloo is misschien nog wel net zo schilderachtig als toen, met zijn lage rietgedekte boerderijen, schuren, velden, boomgaarden en kerkje dat Vincent later tekende.

De schoonheid die hij in zijn brieven aan Theo uitgebreid en vol liefde beschrijft, kan er uiteindelijk niet voor zorgen dat hij lang in Drenthe blijft. Het weer zit tegen, buiten werken is bijna onmogelijk en mensen willen niet poseren. Uiteindelijk nemen melancholie en eenzaamheid het over en rond 5 december besluit Vincent om naar huis te gaan, naar Nuenen. Tegen de verwachting in zal hij nooit naar Drenthe terugkeren.

'Mijn reis begon met een wandeling van ruim 6 uur – door de heide meestal – n. Hoogeveen. Op een stormachtige namiddag met regen, met sneeuw. Deze wandeling heeft mij veel opgemonderd, of liever, mijn gevoel was zóó in sympathie met die natuur dat het mij meer calmeerde dan iets anders.'

(BRIEF AAN THEO, 6 DECEMBER 1883, NUENEN).

Heidevelden met schäpen
waren een geliefd motief
in de negentiende eeuw.

A scenic landscape photograph of a river flowing through a lush green area. The river is in the foreground, reflecting the sky and the surrounding greenery. On the left bank, there is a wooden fence made of vertical posts. The background is filled with trees, some with yellow leaves, suggesting an autumn setting. The overall atmosphere is peaceful and natural.

Als kind maakte Vincent al lange tochten door natuurgebied De Pannenhoef tussen Etten en Zundert.

De geboortegrond van Van Gogh

Zwerven als 't Schildermenneke

De Pannenhoef, de Moeren, de Oude Buisse Heide: Vincent van Gogh vond er rust en inspiratie tijdens urenlange wandelingen vanuit Zundert en Etten. Hoewel er in anderhalve eeuw veel is veranderd, vind je op tal van plekken nog het landschap van toen met zandpaden, heide, struiken, weilanden en moeras.

Het zandpad slingert door de Pannenhoef, een uitgestrekt natuurgebied tussen Etten en Zundert. Het pad volgt de zachte contouren van het landschap en beweegt mee met de vormen van weiland, water, bos, heide en moerasgrond. Vincent van Gogh maakte zijn tochten over dit soort paden. Dwars door de natuur. Urenlang. Dagenlang.

De streek tussen Etten, Zundert en Achtmaal is in anderhalve eeuw uiteraard veranderd. Kleine boerderijen hebben plaatsgemaakt voor grote tuinderijen. Maar daar wordt onveranderd hard gewerkt. Met gekromde ruggen, de handen in de volle grond. Vincent zou zich er nog altijd thuis voelen.

Wandelen voelt er bijna als mediteren. Stap voor stap. Adem in, adem uit.

Weg van de boomkwekerijen en moderne boeren ligt oud landschap. Soms zo gebleven, soms van akkerland teruggebracht in zijn oorspronkelijke staat. Eind negentiende eeuw moest je er de weg kennen of zwerven op gevoel. Nu kun je routes volgen.

De schilder Vincent van Gogh ging terug naar de natuur van zijn kinderjaren. De idylle van het platteland was geliefd onder de kunstenaars van zijn tijd. Door de industriële revolutie werd het moderne leven voor velen te snel en chaotisch. Er ontstond een verlangen naar het authentieke, precies zoals dat in onze tijd van grote verandering (oorlog, pandemie, digitalisering, klimaatverandering en transitie naar duurzaamheid) ook gebeurt.

Dwalend door de natuur wordt de verwarrende wereld overzichtelijk. De bomen, vennen en heidevelden ademen evenwicht. Je aandacht verplaatst zich van een voortrazende virtuele wereld naar eentje waar de tijd zich niet laat dwingen. Een rietstengel die wiegt op de adem van de wind, een buizerd die aan de hemel naar de thermiek

zoekt, scheuten van berkenbomen die frisgroen uit de donkere grond omhoog schieten.

Wandelen voelt er bijna als mediteren. Stap voor stap. Adem in, adem uit. Hier over een stoffig zandpad, verderop over de drassige, verende moerasgrond. De abdij Maria Toevlucht stond er in de tijd van Vincent nog niet, maar café-herberg In den Anker wel. Dit oudste café van Brabant dateert van 1635 en verwijst waarschijnlijk naar de eerste ontginners van het gebied, de eigenaren van de Bredase brouwerij Het Ancker.

Het is er heerlijk en eindeloos lopen over oude smokkelpaden – de Belgische grens is vlakbij – en door statige lanen van landgoederen. Maar hoe mooi deze streek ook is en was, Van Gogh heeft het nooit geschilderd. Er is slechts een handvol schetsen bekend. Logisch, want hij keerde er na zijn kindertijd maar kort terug. In Etten had hij weliswaar zijn eerste atelier, maar hij hield zich toen nog vooral bezig met studies en het ontwikkelen van zijn techniek.

AARDAPPELETERS

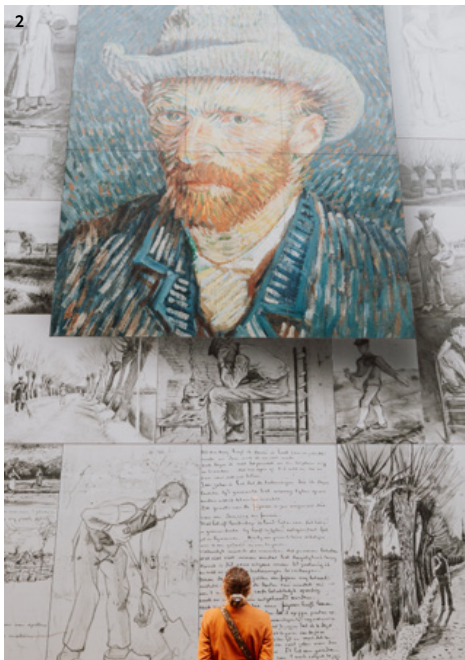
Toen Vincent na zijn bezoek aan Drenthe weer bij zijn familie in Nuenen ging wonen – vader was daar ondertussen dominee geworden – lag dat anders. Daar maakte hij

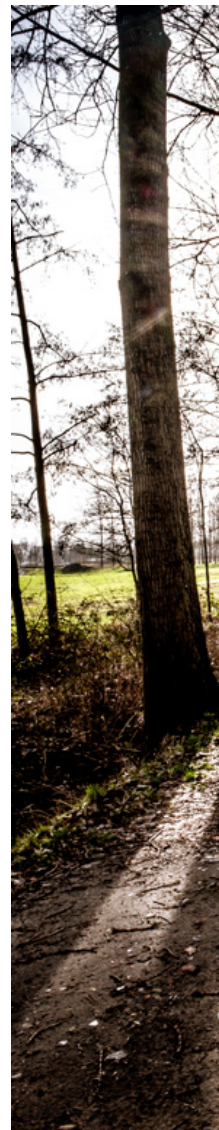
De oudste herberg van Noord-Brabant, uit 1635.

1

2

3

4

1 Boerenerf op het Brabantse platteland
 2 Street Art in Etten-Leur
 3 Kop van een vrouw, Noordbrabants Museum
 4 Vincent tekende molen De Roosdonck zeven keer
 5 Populierenlaan in het Nuenens Broek
 6/7 De Collse Watermolen is niet veel anders dan op het schilderij uit 1884
 8 't Schilderinnenke in het centrum van Nuenen.

6

5

7

8

al serieuze werken, met *De aardappeleters* als hoogtepunt. Het dorp en de omgeving zijn uniek omdat je er als het ware door de schilderijen van Van Gogh loopt. Nergens in de wereld kom je dichterbij de kunstenaar en zijn scènes. Kerken, huizen, populierenlanen, knotwilgen, molens, watermolens. Het meeste is er nog.

Neem de pastorie. Vanuit het nieuwe Van Gogh Village Museum kijk je er recht op uit. Om een glimp van het atelier te zien, moet je via een smalle steeg naar achteren lopen. Vincent had besloten om een boerenschilder te worden, zoals zijn Franse voorbeeld Jean-François Millet. De grootste schoonheid zat volgens hem in de eenvoud. Hij tekende liever het verweerde gezicht van een boerin dan het perfect gladde gelaat van een mooie dame.

Zwervend door het gebied herken je moeiteloos de schetsen van Van Gogh

Vanuit de tuin liep Vincent zo de natuur in. Dat kan niet meer. Waar de heide begon, staan nu huizen en winkels. Toch zijn er in de directe omgeving van Nuenen plekken die aardig in de buurt komen van de negentiende eeuwse woeste grond met zandpaden, bossen, heide en slingerende sloten, zoals het Nuenens Broek, een drassig gebied aan de oevers van de Dommel.

Het landschap is nog altijd mooi, niet door ruilverkaveling gladgestreken en vormeloos gemaakt. Er zijn weilanden, grillige plukken bos, stroken met struiken, elzensingels en wilde zompige stukken die soms onder water staan. Zwervend door het gebied – op verschillende plekken zijn wandelingen in het spoor van Van Gogh uitgezet – herken je moeiteloos de schetsen van Van Gogh. En met een klein beetje voorstellingsvermogen zie je de gekromde ruggen van spittende

Samen met schildervriend
Anthon van Rappard bezocht
en schetste Van Gogh
verschillende watermolens in
de omgeving van Nuenen.

boerinnen en een boer die het koren maait. Wandelen en wegdromen in het groen, terwijl de stad om de hoek ligt. Het samengaan van wonen, werken en de natuur is het fundament onder het Van Gogh Nationaal Park. In dit Nationaal Park Nieuwe Stijl wordt gezocht naar de balans tussen deze waarden, zoals Vincent dat in zijn werken ook deed. De natuur en de mens, de mens en de natuur. Met de aanleg van meer groen en wandel- en fietspaden worden stad en land nog nadrukkelijker met elkaar verbonden.

DE NATUUR ALS HOUVAST

De landschappen die Vincent in Drenthe en Brabant tekende en schilderde, zou je op het eerste gezicht somber kunnen noemen. Met veel zwart en bruin. Maar als je goed door de donkere tinten heen kijkt, zie je al de heldere kleuren die op zijn latere werken zo uitbundig van het doek spatten. De lichte en felle kleuren ontdekt hij later in Parijs in het werk van de impressionisten.

Zoals Zundert belangrijk was voor zijn kindertijd, zo is Nuenen dat voor het begin van Vincents schilderscarrière. Een vernieuwde wandeling voert in en rond het dorp langs een groot aantal plekken die te zien zijn op werken van 't Schildermenneke, zoals hij werd genoemd. Je loopt er letterlijk in de voetsporen van de schilder langs onder meer de pastorie, de hervormde kerk, molen de Roosdonck en het wevershuisje. Brabant telt ondertussen 46 Van Gogh Monumenten, plekken die een rol hebben gespeeld in zijn kunst of leven.

Voor de meeste dorpsbewoners van het negentiende-eeuwse Nuenen moet Vincent van Gogh een vreemde snuiter zijn geweest. Zoon van de dominee, dertig jaar oud en werkloos, sjofel gekleed, en dan werd er ook nog gefluisterd dat hij in Den Haag ongehuwd had samengewoond met een prostituee en haar twee kinderen. Er was niemand die in de gaten had welk wonder zich recht voor hun neus aan het voltrekken was.

Vincent en Theo in elkaar verstrengeld, beeld van Zadkine in Zundert.

Als Vincent in 1885 naar Antwerpen vertrekt, zal hij nooit meer naar Nederland terugkeren. Hij ontdekt Parijs, reist naar Zuid-Frankrijk, beleeft mooie tijden, maakt zijn beste werken, maar raakt uiteindelijk zo verward dat hij nabij Saint-Rémy-de-Provence in een inrichting voor geesteszieken belandt.

Zijn leven lang heeft Vincent van Gogh heimwee gehad naar zijn geboortegrond. Hij schrijft daarover in zijn brieven en heeft het ook in enkele kunstwerken vastgelegd, zoals *Herinnering aan Brabant* uit 1890. Zoals dat wel vaker gaat, had ook Vincent een geromantiseerd beeld van de omgeving uit zijn kinderjaren. Hij was er onbezorgd en gelukkig geweest:

‘Toen wij des avonds terugreden van Zundert over de hei, liepen pa en ik een eind, de zon ging rood onder achter ’t masthout en de avondlucht weerkaatste in de moerassen, de hei en het gele en witte en grijze zand waren zoo vol toon en stemming.’ (BRIEF AAN THEO, ET TEN, 22 JULI 1878)

Beleefagenda

Schilderijen bekijken, in zijn leven duiken, fietsen of wandelen. Op deze pagina vind je de mooiste plekken om het Nederlandse landschap van Vincent van Gogh te beleven.

BRABANT

1 Vincent Van GoghHuis, Zundert

Op deze plek werd Vincent van Gogh op 30 maart 1853 geboren als zoon van de plaatselijke dominee. De focus in het museum ligt op de invloed van Vincents kinderjaren op zijn ontwikkeling als mens en kunstenaar. Ook de inspiratie voor hedendaagse kunstenaars is belangrijk. Kunstenaars die deelnemen aan het Artist in Residence-programma creëren in en om Zundert nieuw werk. VANGOGHHUIS.COM

2 Van Gogh Kerk, Etten-Leur

In de kerk waar zijn vader preekte, wordt nu verteld over het leven van Vincent in Etten. Hier had hij zijn eerste atelier en trok hij met vrienden de natuur in om te schetsen. In combinatie met de Van Gogh Kerk is in het nabij gelegen Paulushofje het erfgoed van Van Gogh vast onderdeel van Museum Kunst van het Leven. VANGOGHBRABANT.COM

3 Van Gogh Village Museum, Nuenen

Het voormalige Vincentre is volledig vernieuwd en uitgebreid met een moderne vleugel die de lijnen heeft van een langgevelboerderij. Het

museum toont onder meer het leven van Vincent in Nuenen en de weg die hij aflegde naar zijn eerste meesterwerk: *De aardappeleters*. Ook zijn schildersvrienden, zoals Anton Kerssemakers en Dimmen Gestel, komen aan bod. In Vincents Lichtlab ontdekken bezoekers wat licht is en hoe Van Gogh met kleur en licht experimenteerde. VANGOGHVILLAGENUENEN.NL

4 Het Noordbrabants Museum, 's-Hertogenbosch

Vincent van Gogh heeft zijn eigen zaal in het Noordbrabants Museum. Aan de hand van twaalf werken, brieven en persoonlijke documenten wordt zijn liefde voor Brabant getoond, de streek waar hij meer dan de helft van zijn leven heeft gewoond. HETNOORDBRABANTSMUSEUM.NL

5 Wandelen en fietsen in Vincents geboortestreek

De 435 kilometer lange en internationaal bekende Van Gogh-fietsroute voert in tien routes langs alle Van Gogh Monumenten. Je geniet van de gevarieerde Brabantse landschappen en komt langs plekken die Van Gogh hebben gevormd. Een aantal is ook terug te zien in zijn werk. De vijf Van Gogh NP-wandelroutes

combineren Vincents erfgoed met natuur en landschap in Van Gogh Nationaal Park. ROUTESINBRABANT.NL

6 Vincents Tekenlokaal, Tilburg

Als dertienjarige jongen kreeg Vincent tekenles op de Rijks-HBS Koning Willem II in Tilburg. In Vincents Tekenlokaal ga je terug naar die tijd, maar is er ook aandacht voor nieuwe techniek zoals digitaal tekenen. Er zijn cursussen en workshops. VINCENTSTEKENLOKAAL.NL

Brabant heeft veel te bieden voor Van Gogh-liefhebbers. De natuur in, dwalen door de stad, actief op de fiets of cultuur snuiven. In Brabant is alles dichtbij en dus gemakkelijk te combineren tijdens een dagje uit of weekendje weg.

VISITBRABANT.COM

VANGOGHNATIONAALPARK.NL

DRENTHE

8 Drents Museum, Assen

Het Drents Museum heeft twee werken van Van Gogh in de collectie: *De turfschuit* en de *Onkruid verbrandende boer* (gezamenlijk eigendom met Van Gogh Museum). Beide schilderijen krijgen een belangrijke rol in de tijdelijke expositie *Op reis met Vincent*, de eerste tentoonstelling ooit over zijn

Het nieuwe Van Gogh Village Museum in Nuenen.

Varen als Vincent: in een trekschuit over het kanaal van het Veenpark.

Drentse periode. Te zien vanaf 11 september 2023.

DRENTSMUSEUM.NL

9 Van Gogh Huis Drenthe, Nieuw-Amsterdam/Veenoord

In 1883 was dit Logement Scholte, de herberg waar Vincent twee maanden verbleef. Origineel zijn de grote kast in de gelagkamer en vloeren en plafonddelen in de kamer van Vincent. Het huis krijgt een nieuwe opzet met licht- en geluidseffecten zodat je als bezoeker wordt meegenomen in het verhaal van Vincent in Drenthe. Geplande heropening in het najaar van 2023.

VANGOGHHUISDRENTHE.NL

10 Op de fiets met Van Gogh, Drenthe

Wie het spoor van Vincent van Gogh door Drenthe wil volgen, kan kiezen uit drie nieuwe bewegwijzerde fietsroutes: aankomst (Hoogeveen), dagtocht (Zweeloo) en inspiratie (Nieuw-Amsterdam/Veenoord). Elke tocht is ongeveer vijftig kilometer lang en voert langs locaties die een rol

hebben gespeeld in het verblijf van de schilder in Drenthe. De routes zijn te downloaden en worden beschreven in het boek *Op de fiets met Van Gogh*. Vanaf september zijn er ook drie Van Gogh-wandelrondjes beschikbaar.

VANGOGHDRENTHE.NL/
FIETSRUTES

11 Kunstenaarsdorp Zweeloo

Zweeloo en de omringende es- en brinkdorpen waren geliefd bij kunstenaars als Max Liebermann, Jozef Israëls en Anton Mauve. Ook Vincent van Gogh maakte vanuit Nieuw-Amsterdam/Veenoord een tocht naar het dorp dat nog altijd de sfeer van toen ademt. Je kunt er op de bonnefooi doorheen wandelen of een route volgen.

KUNSTENAARSDORPZWEELOO.NL

12 Veenpark, Barger-Compascuum

Van Gogh was gefascineerd door de veengronden, waar het zwarte goud werd gewonnen en op schepen werd opgestapeld. Hij schetste niet alleen de natuur, maar vooral ook de

mensen en hun schamele hutten. Het Veenpark geeft een goed beeld van die tijd, inclusief afgraving, turfvaart, huizen en plaggenhutten.

VEENPARK.NL

13 Van Gogh-vaartochten, Hoogeveen

Van juni tot en met augustus zijn er elke week drie unieke vaartochten over de Hoogeveense vaart. Je kunt kiezen uit de Vaarfietstocht, Vaarwandeltocht of de Vaarhuifkartocht. Onderweg leer je meer over de reis die Vincent in 1883 aflegde.

VANGOGHTOCHTEN.NL

14 Street Art, Drenthe

In Drenthe zijn twee muurschilderingen gemaakt als ode aan Van Gogh. Ze zijn te vinden aan de Hoofdstraat in Hoogeveen en op de silo bij het station van Nieuw-Amsterdam/Veenoord.

VANGOGHDRENTHE.NL

Voor meer informatie over Van Gogh en andere bezienswaardigheden in het landelijke Drenthe ga je naar de website van de streek.

VANGOGHDRENTHE.NL

Concept en creatie Hans Avontuur **Artdirection** Samantha Simon **Vormgeving** Liedia Wakanno-Van den Broek **Eindredactie** Barbera Bosma, Kalinka Hählen **Fotografie** Hans Avontuur, Noordbrabants Museum, Drents Museum, Van Gogh Museum, Van Gogh Village Museum, Ernst Wagenveld, Cuno de Bruin en Sjoerd Bracké, Getty (cover, zelfportret Van Gogh) **Hoofdredeacteur** Robbert Vermue **Group Brand Director** Carolien van Hoorn **Sales** Danny Tjaardstra **Drukkerij** Walstead CE, Krakau, Polen **Contact redactie**@nationalgeographic.nl, www.natgeo.nl **Gemaakt in samenwerking met** NBTC, Van Gogh Brabant en Van Gogh Drenthe.

**‘Blijf maar altijd veel
wandelen & veel van de natuur
houden, want dat is de ware manier
om de kunst meer & meer te leren
begrijpen. - De schilders begrijpen
de natuur & hebben ze lief,
& leren ons zien’**

BRIEF AAN THEO VAN GOGH, LONDEN, BEGIN JANUARI 1874